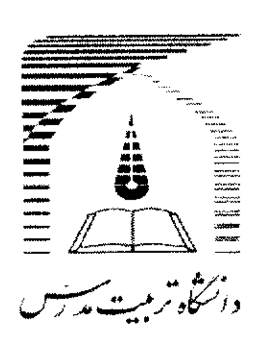

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره : کارشناسی ارشد

رشته : زبان و ادبیات عربی

با گرایش:

ادبیات عربی

دانشکده علوم انسانی

مصوب جلسه مورخ ۸۵/۴/۱۹ شورای دانشگاه

این برنامه براساس مصوبه جلسه ٦٣١ مورخ ٨٦/٢/٢٩ شورای عالی برنامه ریزی مبنی بر ضرورت ایجاد رشته زبان و ادبیات عربی با گرایش ادبیات عربی در دانشگاه تربیت مدرس و مطابق مواد آیین نامه واگذاری اختیار برنامه ریزی درسی به دانشگاهها توسط اعضای هیأت علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشکده علوم انسانی تهیه و تنظیم و در جلسه ٨٥/٤/١٩ شورای دانشگاه به تصویب رسید.

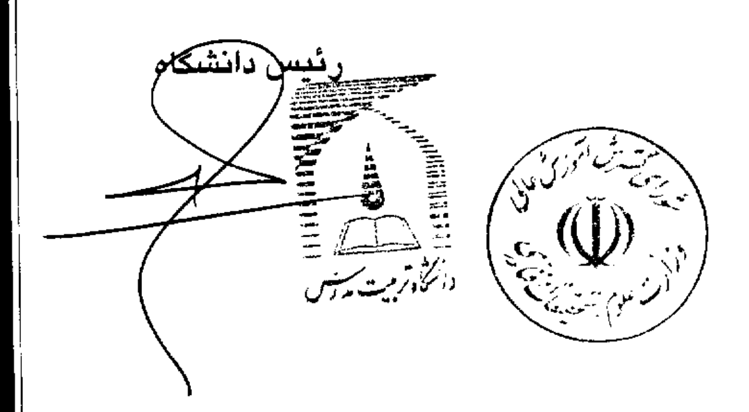
مصوبه شورای دانشگاه مورخ ۸۵/۴/۱۹ در خصوص برنامه درسی
رشته زبان و ادبیات عربی ، گرایش ادبیات عربی در دوره کارشناسی ارشد

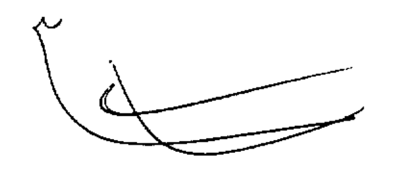
برنامه درسی رشته زبان و ادبیات عربی ، گرایش ادبیات عربی دوره کارشناسی ارشد که توسط هیات علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشکده علوم انسانی تهیه وتدوین شده بود با اکثریت آراء به تصویب رسید.
این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.*

* : هر تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آن که به تصویب شورای دانشگاه برسد.

رای صادره جلسه مورخ ۸۵/٤/۱۹ شورای دانشگاه در مورد برنامه درسی رشته زبان و ادبیات عربی ، گرایش ادبیات عربی در دوره کارشناسی ارشد صحیح است. به واحدهای ذی ربط ابلاغ شود.

رئیس دانشگاه

باسمه تعالی

فصل اول: مشخصات کلی برنامه دوره کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی (گرایش ادبیات)

مقدمه:

رشته زبان و ادبیات عربی به لحاظ اهمیت زیاد آن در شناختن فرهنگ و تمدن عظیم اسلامی، در اکثر دانشگاههای معروف آمریکا و اروپا و دیگر دانشگاههای دنیا، حضوری پرسابقه و در عین حال گرم دارد و این رشته به شکل و شیوه آکادمیک و دانشگاهی از دیرباز در دانشگاههای معروف کشورمان، ظهور و حضوری گرم و فعال داشته است، بطوریکه پس از انقلاب اسلامی در ایران، به شدت گسترش پیدا کرده و اینک در حدود بیش از ۲۵ دانشگاه دولتی و ۳۰ دانشگاه آزاد، رشته زبان و ادبیات عربی تأسیس شده است که علاوه بر دوره کارشناسی، در خیلی از دانشگاهها، دوره کارشناسی ارشد و در ٦ دانشگاه، دوره دکتری دایر می‌باشد، ظهور و حضور این رشته در دانشگاه تربیت‌مدرس به سال ۱۳٦۳ برمی‌گردد. از آنجا که زبان عربی یکی از زبانهای زنده دنیاست و میلیونها انسان، به آن تکلم می‌کنند و از آنجا که این زبان و ادبیات با زبان و ادبیات فارسی به شکل بی‌نظیری درآمیخته است و از همه مهمتر این زبان، زبان قرآن کریم ومیراث تمدنی اسلام می‌باشد،

اهتمام به این زبان و ادبیات در کشوری مثل ایران، دارای اهمیت فراوانی است بطوری که قانون اساسی جمهوری اسلامی، ماده ۱٦ خود را به آموزش اجباری زبان عربی از سطح راهنمائی تا پایان دوره متوسطه اختصاص داده است.

أ) تعریف:

رشته زبان و ادبیات عربی همانطور که از اسم آن پیداست دارای دو بخش است بخش اول مربوط به زبان عربی و بخش دوم مربوط به ادبیات عربی، اما متأسفانه تاکنون این رشته با نام کلی «زبان و ادبیات عرب» ارائه شده است.

با تحقیقی که از طریق اینترنت از بیش از ۱۰ دانشگاه کشورهای عربی و غیرعربی صورت گرفته است حداقل دو گرایش به نامهای قسم‌اللغه (گرایش زبان) و قسم‌الادب (گرایش ادبیات) وجود دارد البته گرایشهای دیگری نیز وجود دارد مانند «النقد والادب المقارن (نقد و ادبیات تطبیقی)، بنابراین گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه تربیت‌مدرس پس از مدتها بحث و بررسی و مشورت با صاحبنظران داخلی و خارجی به این نتیجه رسیده است که دو گرایش: آموزش زبان عربی و ادبیات را در اولین فرصت ایجاد کند که اینک و در این برنامه، برنامه درسی و سرفصلهای گرایش ادبیات را در مقطع کارشناسی ارشد تقدیم می‌کند و در اولین فرصت و با تمهید مقدمات و جلب و جذب امکانات نسبت به ایجاد گرایش آموزش زبان عربی و در میان مدت نسبت به ایجاد گرایش «ادبیات تطبیقی» اقدام خواهد کرد. ان‌شاءالله.

توضیح: آنچه که تاکنون درباره نام رشته فوق‌الذکر در دانشگاههای ایران معروف و مشهور بوده است «زبان و ادبیات عرب» می‌باشد که تسمیه‌ای ناقص و به یک اعتبار تسمیهٔ غلطی می‌باشد چرا که آنچه به زبان عربی در طول تاریخ نوشته شده است مخصوص عربها نبوده است بلکه اقوام غیرعرب از جمله ایرانیها آثار ادبی مشهوری به زبان عربی نوشته‌اند بنابراین نام صحیح برای این رشته، زبان و ادبیات عربی می‌باشد مانند زبان و ادبیات انگلیسی

بنابراین بعد از این نام این رشته در مکاتبات رسمی زبان و ادبیات عربی خواهد بود نه زبان و ادبیات عرب.

ب) هدف:

۱) آشنائی بازبان وحی و ادبیات منثور و منظومی که به زبان عربی نوشته شده است.

۲) آشنائی با فرهنگ و تمدن عظیم اسلامی و نقش و جایگاه ملتهای مختلف در آن.

۳) ارتباط با جهان اسلام از جمله با جهانِ عرب.

٤) کمک به غنی‌سازی فرهنگ و ادبیات ملی.

٥) آشنائی با تحولات و دگرگونیهای ادبی و هنری جهان غرب.

٦) آشنائی با مکاتب نقدی معاصر.

۷) آشنائی با فنون مختلف ادبی.

ج) تعداد واحدهای آموزشی و پژوهشی و نحوه انتخاب آنها

دانشجو موظف است در این دوره ۲۸ واحد آموزشی را به عنوان دروس تخصصی و پایه و اختیاری در حوزه ادبیات عربی و حوزه‌های مرتبط با آن بگذراند که دانشجو پس از گذراندن آنها با توجه به اینکه در دوره کارشناسی، آشنائی اجمالی با ادبیات عربی پیدا کرده است می تواند در عرصه‌های تخصصی ادبیات عربی به تحقیق و پژوهش بپردازد و راه را برای رسیدن به تخصص کامل در دوره دکترای ادبیات عربی هموار سازد.

تعداد واحدهای پژوهشی (پایان‌نامه) ٤ واحد می‌باشد که جمع واحدهای آموزشی و پژوهشی به ۳۲ واحد می‌رسد.

لازم به ذکر است که هشت واحد به عنوان پیش‌نیاز در نظر گرفته شده است. طول مدت دوره کارشناسی ارشد، براساس آئین‌نامه آموزشی دانشگاه تربیت‌مدرس خواهد بود،دانشجو موظف است در طول ترم سوم تحصیلی موضوع پایان‌نامه خود را در کمیته تخصصی گروه به تصویب برساند.

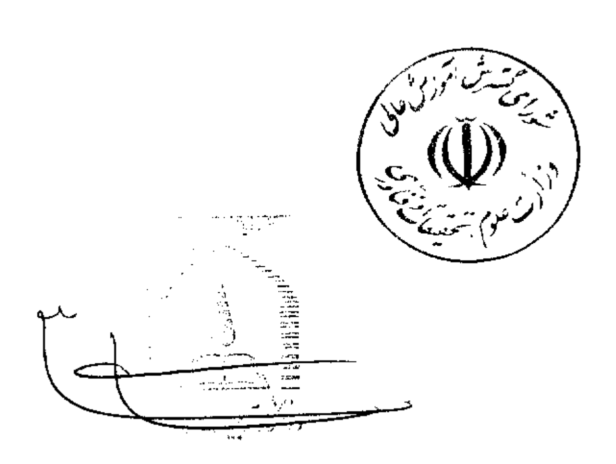
توضیح: کلیه دروس آموزشی در قالب درس دو واحدی ارائه می‌شود و کلیه درسها- بجز درس روش تحقیق و سمینار و درس روش تدریس که نظری و عملی میباشد- نظری می‌باشند.

فصل دوم

برنامه درسی شامل :

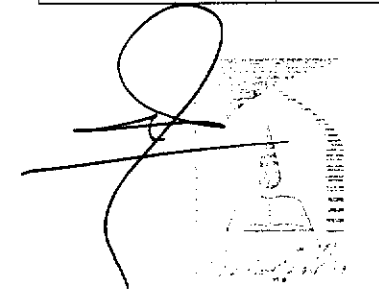
۱- دروس پیش نیاز	۸ واحد
۲- دروس پایه	۱۰واحد
۳- دروس تخصصی	۱۲ واحد
٤- دروس اختیاری	٦واحد
٥- پایان نامه	٤ واحد

رشته زبان و ادبیات عربی (گرایش ادبیات) مقطع کارشناسی ارشد

دروس پیش‌نیاز

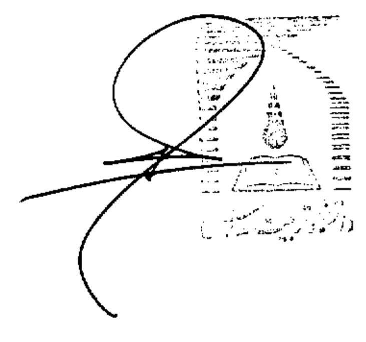
نام درس	کد درس	تعداد واحد	پیش نیاز
متون تخصصی انگلیسی		۲	ندارد
سیری در تاریخ ادبیات عربی از آغاز تا عصر حاضر		۲	ندارد
ترجمه متون شعر		۲	ندارد
ترجمه متون نثر		۲	ندارد

- کلیه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات عربی (گرایش ادبیات) موظف به گذراندن دو واحد « متون تخصصی انگلیسی » در اولین نیمسال می‌باشندو۶واحد دیگر،مخصوص دانشجویانی است که از سایر رشته ها وارد دوره کارشناسی ارشد ادبیات عربی شده اند که به تشخیص گروه انتخاب می شوند.

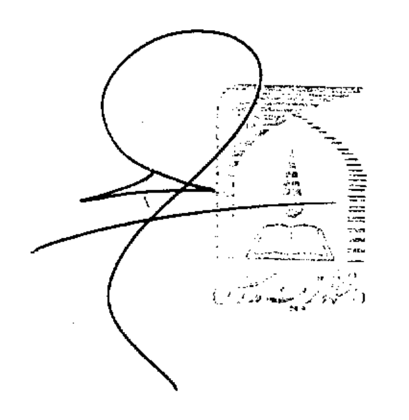

رشته زبان و ادبیات عربی – گرایش ادبیات – مقطع کارشناسی ارشد

دروس پایه :

ردیف	نام درس	کد درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۱-	مباحث صرفی و نحوی		۲	ندارد
۲-	مباحث علوم بلاغی		۲	دارد
۳-	نقد ادبی ومکاتب نقدی		۲	ندارد
٤-	روش تحقیق و سمینار		۲	دارد
۵-	تفاسیر ادبی قرآن کریم		۲	دارد
جمعاً			۱۰ واحد	

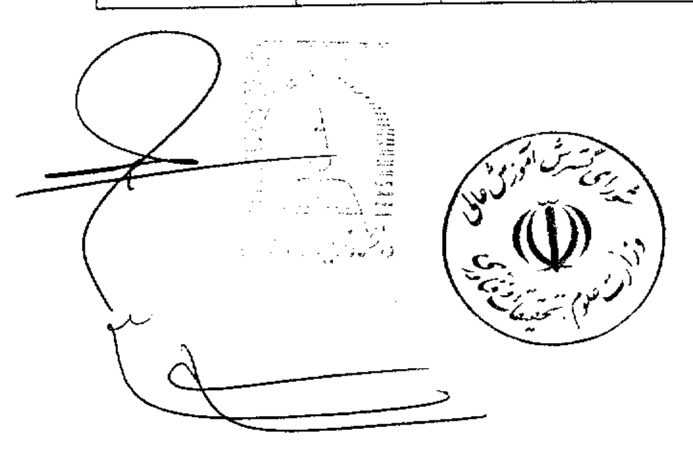

رشته زبان و ادبیات عربی- گرایش ادبیات- مقطع کارشناسی ارشد

دروس تخصصی:

ردیف	نام درس	کد درس	تعدادواحد	پیش نیاز
۱	شعرعربی از آغاز تاپایان دوره اموی		۲	**ندارد**
۲	نثر عربی از آغاز تا پایان دوره اموی		۲	**ندارد**
۳	شعر عربی در دوره عباسی		۲	**دارد**
٤	نثر عربی در دوره عباسی		۲	**دارد**
٥	شعر دوره معاصر		۲	**دارد**
٦	نثر دوره معاصر		۲	**دارد**
	جمعاً		۱۲واحد	

رشته زبان و ادبیات عربی – گرایش ادبیات – مقطع کارشناسی ارشد

دروس اختیاری

ردیف	نام درس	کد درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۱	ادبیات تطبیقی		۲	دارد
۲	مباحث زبان شناسی عربی		۲	دارد
۳	ادبیات مغرب و اندلس		۲	دارد
٤	ادبیات دوره وسیط		۲	دارد
٥	ادبیات زنان		۲	ندارد
٦	ادبیات داستانی		۲	دارد

۷	ادبیات عرفانی		۲	ندارد
۸	روش تدریس		۲	دارد

دانشجو از میان ۱۶ واحد فوق ، موظف است ۶ واحد را انتخاب کند .

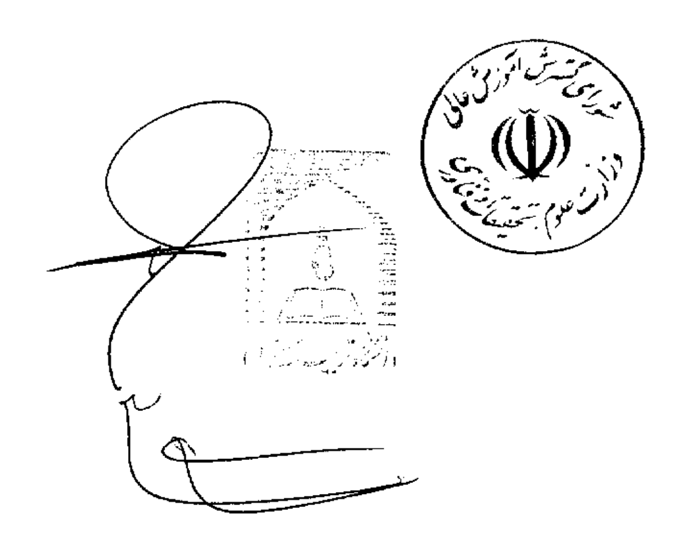

واحد های پژوهشی (پایان نامه)

ردیف	نام درس	کد درس	تعداد واحد	پیش نیاز
۱	پایان نامه		٤	گذراندن کلیه دروس دوره آموزشی

فصل سوم: سرفصل دروس رشته زبان و ادبیات عربی

(گرایش ادبیات)

نام درس: سیری در تاریخ ادبیات عربی از آغاز تا عصر حاضر(پیش نیاز)

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف:

هدف از این درس آشنایی دانشجویان با ادوار مختلف تاریخ ادبیات عربی از آغاز تا عصر حاضر و نوآوریهای ادبی هر دوره و اعلام مشاهیر نظم و نثر دوره های مختلف می باشد .

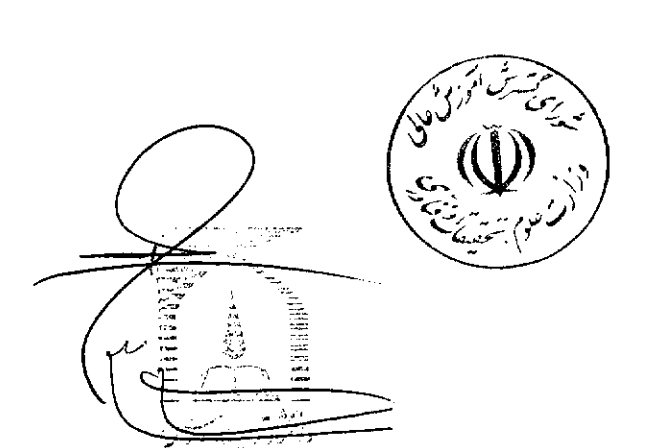
سرفصل شن‌دروس:

ادبیات قدیم :

- ✓مصادر ادبی جاهلی
- ✓شعر جاهلی
- ✓نثر جاهلی

ادبیات سلامی و اموی

- ✓اسلام و ادبیات
- ✓شعر اسلامی
- ✓نثر اسلامی
- ✓شعر اموی
- ✓نثر اموی

ادبیات عباسی

- ✓شعر عباسی
- ✓نثر عباسی

ادبیات در مغرب و اندلس

- ✓شعر
- ✓نثر

ادبیات در دوره میانه

- ✓شعر
- ✓نثر

ادبیات جدید

- ✓عصر نهضت
- ✓پیشگامان نثر
- ✓پیشگامان شعر
- ✓ادبیات حدیث ، مشاهیر ادبیات منثور
- ✓ادبیات معاصر ، نویسندگان معاصر ، شعرای معاصر

منابع:

- ✓**الموجز فی تاریخ الادب العربی : حنا الفاخوری**
- ✓**تاریخ الادب العربی ک کارل بر وکلمان**

- ✓تاریخ الادب العربی فی العصر العباسی : محمد علی آذرشب
- ✓تاریخ الادب العربی فی ضوءالمنهج الاسلامی : محمود البستانی
- ✓روّاد النهضه : مارون عبود
- ✓تاریخ العربی : شوقی صنیف
- ✓الادب الملتزم بحب اهل البیت : صادق سیاحی
- ✓دراسات فی الادب العربی المعاصی : شوقی صنیف
- ✓فی الادب الحدیث: عمر الد سوقی

نام درس: ترجمه متون شعر(پیشنیاز)

نوع درس:نظری

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنایی دانشجو با ترجمه و فهم انواع متون شعری قدیم و جدید

سرفصل دروس:

نمونه هائی از متون شعری از عصر جاهلی تا عصر حاضر انتخاب شده و در اختیار دانشجو قرار داده می شود تا به ترجمه و تجزیه و تحلیل آنها در کلاس پرداخته گردد .

متون نثری مانند خطبه های عصر جاهلی – نمونه هائی از خطبه های نهج البلاغه – رسائل عبد المجید کاتب – کلیله و دمنه – سیرهٔ عنتره – الف لیلهٔ و لیلهٔ – مقامات حریری و بدیع الزمان همدانی – رسائل ابن العمید – نمونه هائی از نثر دوره انحطاط و نمونه هائی از نثر دورهٔ معاصر مانند جبران خلیل جبران – منظوطی – نجیب محفوظ – توفیق الحکیم و محمود تیمور .

نمونه هائی از شعر دورهای مختلف از دواوین شعراء یا از کتاب ٥ جلدی «المجانی الحدیثة » انتخاب و مورد تدریس و ترجمه و تجزیه و تحلیل قرار می گیرد .

منابع :

۱- مجانی الدب : لویس شیخو

۲- المجانی الحدیثه ۵ جلدی : فؤاد افرام البستانی

۳- المعلقات السبع – الزوزنی

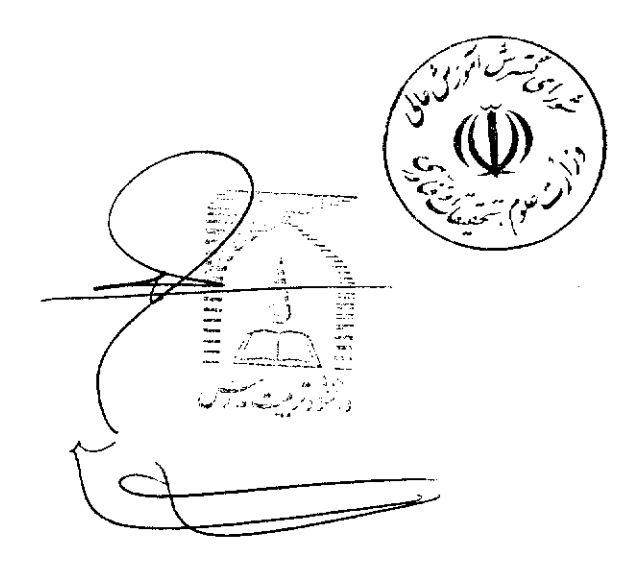
۴- دواوین شعرای عصر جاهلی

۵- دواوین شعرای عصرصدر اسلام و اموی

۶- دواوین شعرای دوره عباسی

۷- دواوین شعرای دوره انحطاط

۸- دواوین شعرای دوره معاصر

نام درس:ترجمه متون نثر(پیشنیاز)

نوع درس:نظری

پیشنیاز:ندارد

تعدادواحد:۲

هدف:

آشنائی دانشجو باترجمه و فهم انواع متون نثری قدیم وجدید

سرفصلها:

نمونه هائی از متون نثری ازعصر جاهلی تا عصر حاضر انتخاب و مورد تدریس وتجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

متون نثری مانند:خطبه های عصرجاهلی ،نمونه هائی از متون نهج البلاغه،کلیله ودمنه،سیره عنتره،الف لیله و لیله،مقامات حریری و بدیع الزمان همدانی،رسائل ابن العمید،نمونه هائی از متون معاصر مانند:جبران خلیل ،منفلوطی،نجیب محفوظ،توفیق الحکیم و محمود تیمور.منابع:۱)نهج البلاغه۲)المجانی الحدیثه تالیف:فواد افرام البستانی ۳)الفن و مذاهبه فی النثر العربی شوقی ضیف ۴)النثر الفنی فی القرن الرابع تالیف :زکی مبارک ۵)مراحل تطورالنثر العربی فی نماذجه تالیف:علی شلق۶)محاورات مع النثر العربی تالیف:مصطفی ناصف

نام درس: **متون تخصصی انگلیسی(پیش نیاز)**

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . ندارد

تعداد واحد . ۲

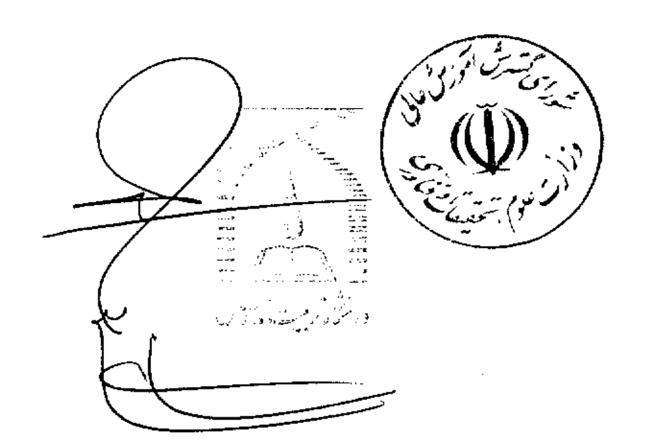
هدف: آشنائی با متون تخصصی که در زمینه ادبیات عربی به زبان انگلیسی نوشته شده است و کسب مهارت در استفاده از این نوع متون و منابع در تحقیقات و پژوهشهای تخصصی

سر فصل:

استاد موظف است مهمترین منابعی که به زبان انگلیسی مخصوصا" از طرف خاورشناسان نوشته شده است معرفی کند، سپس بخشهائی از آن منابع را برای تدریس و بخشهائی را برای تحقیق دانشجویان معرفی کند وراه استفاده از این نوع متون را به همراه اصطلاحات ادبی برای آنها بیان کند.

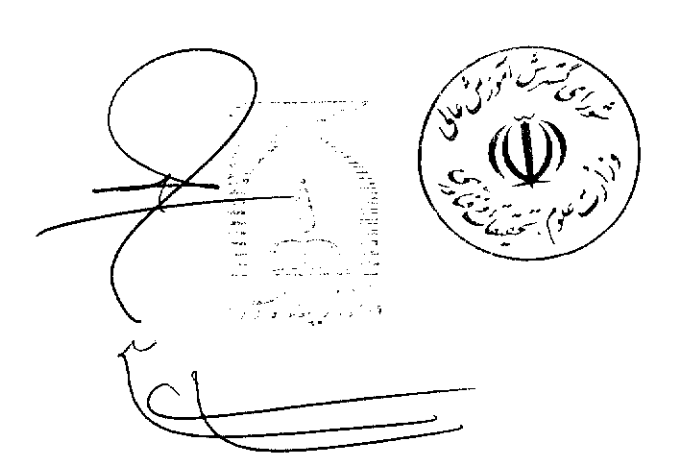
منابع :

۱-تاریخ ادبیات عربی تألیف رینوالد نیکلسون

۲- دائره المعارف اسلامی به زبان انگلیسی

۳- آثار خاورشناسان بزرگی مانند گلدزیهر ، ادوراد براون و بلاشر

نام درس: مباحث صرفی و نحوی (درس پایه)

نوع واحد . نظری

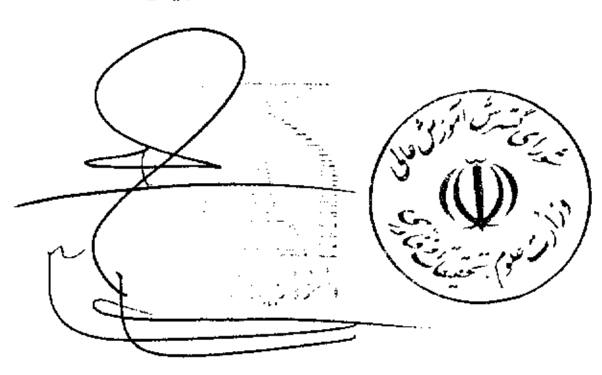
پیش نیاز . ندارد

تعداد واحد . ۲

هدف: آشنائی با مباحث مهم و کاربری صرف و نحو و تحلیل و نقد آنها به منظور قرائت و درک صحیح متون ادبی

سرفصل:

- ✓تحلیل و بررسی مباحثی مانند جمله اسمیه و ملحقات آن
- ✓ جمله فعلیه و ملحقات آن
- ✓ حروف معانی
- ✓ اعراب و بنا
- ✓ محذوفات
- ✓ توابع
- ✓ اعراب الجمل
- ✓ تحلیل صرفی و نحوی متون ادبی منتخب به منظور درک صحیح متون ادبی بعنوان کارکاربردی و عملی در سر کلاس
- ✓ نمونه هائی از نثر و شعرعربی برای تحلیل صرفی و نحوی از طرف دانشجویان

منابع:

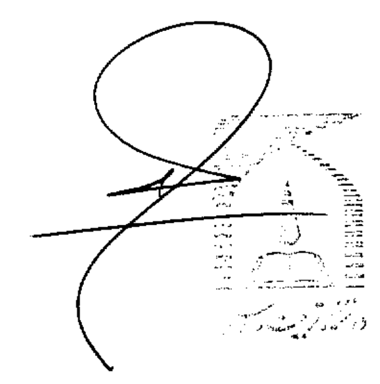
۱- النحو الوافی چهار جلد (عباس حسن)

۲- مغنی اللبیب (ابن هشام)

۳- شرح ابن عقیل (ابن عقیل)

٤- مشکله" شعر المتنبی

٥- کتابهای مربوط به اعراب القرآن مانند محی الدین درویش

نام درس: مباحث علوم بلاغی (درس پایه)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . مباحث صرفی و نحوی

تعداد واحد . ۲

هدف:

آشنائی با مباحث مهم و کاربردی علوم بلاغی و نقد و تحلیل انها بـه منظـور درک صـحیح متون ادبی و دریافت زیبائی شناسی آن .

سرفصل:

- تحلیل و نقد مباحثی مانند اسناد
- فصل و وصل
- ایجاز
- اطناب
- همهٔ مباحث مربوط به علم بیان
- مسائل مهم علم بدیع
- بلاغت قدیم و بلاغت جدید و تفاوت آندو

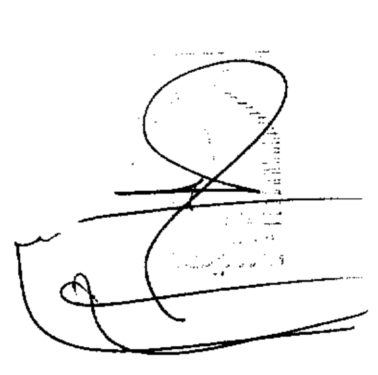
منابع:

۱- مختصر المعانی تألیف سعدالدین تفتازانی

۲- دراسهٔ و نقد فی مسائل بلاغیهٔ هامهٔ تألیف دکتر محمد فاضلی

۳- التصویر الفنی فی القرآن الکریم تألیف سید قطب

٤- اسرار البلاغه تألیف عبد القاهر جرجانی

نام درس: نقد ادبی و مکاتب نقدی (درس پایه)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز : ندارد

تعداد واحد :۲

هدف:

آشنائی با سیر تحول نقد ادبی عربی و مکاتب نقدی به منظور کسب مهارت در تحلیل و نقد انواع متون شعری و نثری

سر فصل:

- ✓ تبیین مفهوم نقد در قدیم و جدید
- ✓ تاریخچه نقد ادبی در ادبیات عربی
- ✓ آشنائی با مکاتب نقدی معروف
- ✓ بررسی عوامل مؤثر در تحول نقد

✓ نقد گزیده ای از متون مختلف شعری و نثری در سر کلاس جهت کسب مهارت در نقد ادبی به همراه تعیین نمونه هائی برای تحلیل و نقد از سوی دانشجویان.

منابع:

۱) النقدالادبی اصوله و مناهجه : سید قطب

۲) النقدالادبی: احمد امین

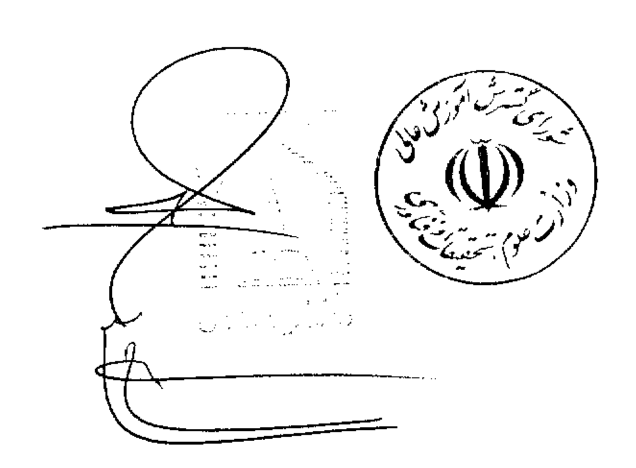
۳) مناهج النقدالادبی:عباس حسن

٤) تاریخ النقدالعربی عندالعرب تألیف :احسان عباس

٥) النقدالادبی عندالعرب تألیف: حمد طه ابراهیم

٦) النقدالمنهجی عندالعرب تألیف : محمد مندور

۷) فی النقد الادبی تألیف : شوقی ضیف

نام درس: روش تحقیق و سمینار (درس پایه)

نوع درس: نظری و عملی

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف:

آشنائی با منابع اصلی و شیوه تحقیق علمی در حوزه ادبیات به منظور کسب مهارت و توان در نوشتن مقالات ادبی به شیوه علمی

سرفصل:

- ✓آشنائی با مآخذ و منابع مهم زبان و ادبیات عربی اعم از منابع و مآخذ مکتوب و مجازی (الکترونیکی)
- ✓آشنائی با اصول تحقیق ادبی، مراحل و مناهج مختلف یک تحقیق ادبی
- ✓نوشتن دو مقاله مبتنی براصول تحقیق ادبی وارائه یک سمینار

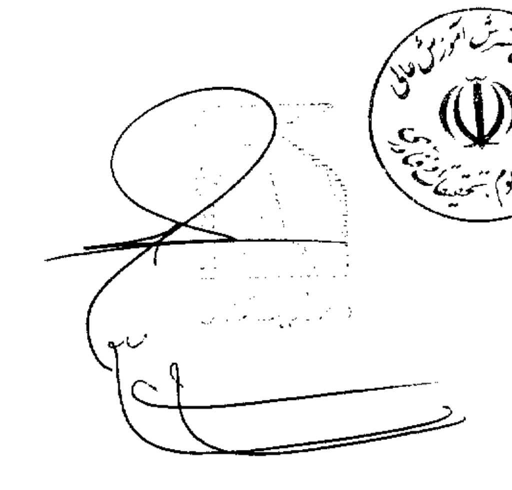
منابع:

۱) البحث‌الادبی- تألیف شوقی ضیف

۲) سایتهای ادبی در اینترنت

۳) کیف تکتب بحثاً اورساله: الدکتور احمد شلبی

٤) منهج البحث و تحقیق النصوص: الدکتور یحیی و هیب‌الجبوری

۵) اصول تحقیق التراث: عبدالهادی الفضلی

٦) اصول البحث: عبدالهادی الفضلی

۷) فی مناهج البحث و تحقیق النصوص: الدکتور محمد زکرایه عنانی والدکتور محمد رمضان سعیده

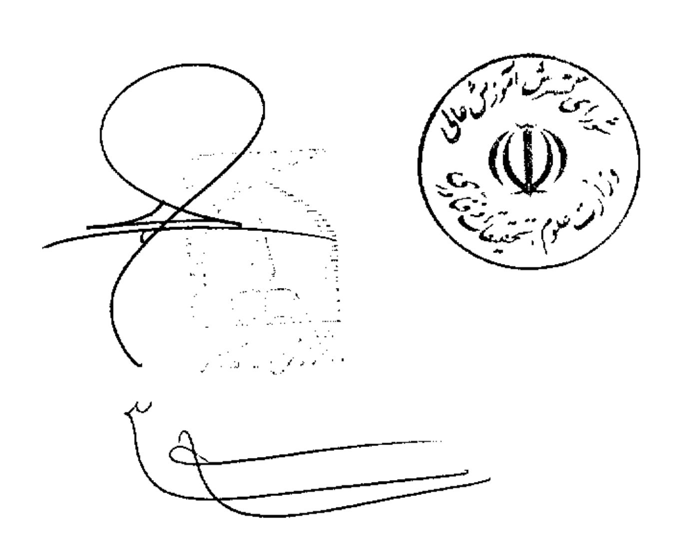
۸) فی مصادر التراث العربی: الدکتور السعیدالورقی

۹) المکتبه العربیه و منهج البحث: الدکتور محمدرضوان الدایه

۱۰) چگونه تحقیق کنیم: دکتر سیدعباس کاظمی

۱۱) نقد و تصحیح متون: نجیب مایل هروی

۱۲) راهنمائی تصحیح متون: جویا جهانبخش

نام درس: تفاسیر ادبی قرآن کریم (درس پایه)

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: مباحث علوم بلاغی

تعداد واحد: ۲

هدف:

آشنائی با مهمترین تفاسیر ادبی و هنری قدیم و جدید به منظور درک صحیح اعجاز ادبی قرآن کریم

سرفصل:

- ✓ بررسی و تحلیل متون منتخبی از تفاسیر ادبی معروف قدیم و جدید مانند:
- ✓ تفسیرالکشاف
- ✓ تفسیر مجمع‌البیان
- ✓ تفسیر البحرالمحیط
- ✓ تفسیر انوار التنزیل
- ✓ تفسیر فی ظلال القرآن
- ✓ تفسیر ابی‌السعود
- ✓ تفسیر المنار
- ✓ تفسیرالمیزان
- ✓ التصویر الفنی فی‌القرآن

منابع:

۱) تفسیر الکشاف تألیف: زمخشری

۲) تفسیر مجمع البیان تألیف: طبرسی

۳) تفسیر البحر المحیط تألیف:ابوحیان

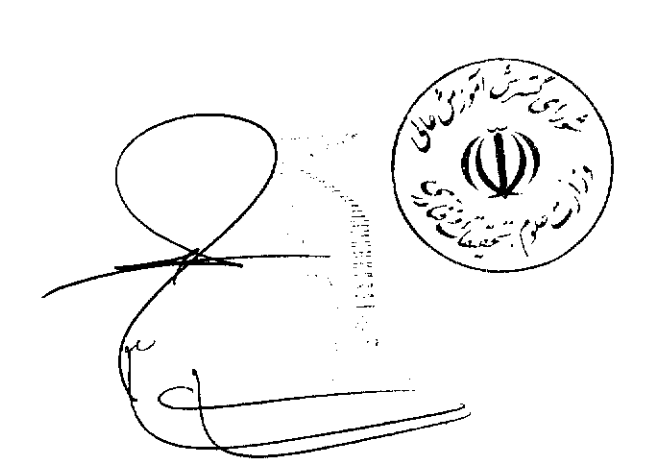
٤) تفسیر انوار التنزیل تألیف: بیضاوی

٥) تفسیر فی ظلال القرآن تألیف: سید قطب

٦) تفسیر ابواسعود تألیف :ابوالسعود

۷) تفسیر المنار تألیف: رشیدرضا

۸) تفسیر المیزان تألیف: علامه طباطبایی

نام درس: شعر عربی از آغاز تا پایان دوره اموی (درس تخصصی)

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف:

آشنائی با سیر تحول فنون شعری این دوره و مهمترین شاعران آن و نیز تحلیل و بررسی نمونه‌های شعری به همراه سبک‌شناسی آن.

سرفصل:

- ✓ تحلیل و بررسی شعر معلقات
- ✓ شعر صعالیک
- ✓ بررسی موضوع انتحال و منابع شعر جاهلی
- ✓ تحلیل و بررسی نمونه‌هائی از شعر دوره اسلامی (شعر متعهد اسلامی)
- ✓ نمونه‌هائی از شعر دوره اموی مانند شعر سیاسی
- ✓ شعر نقائض

منابع:

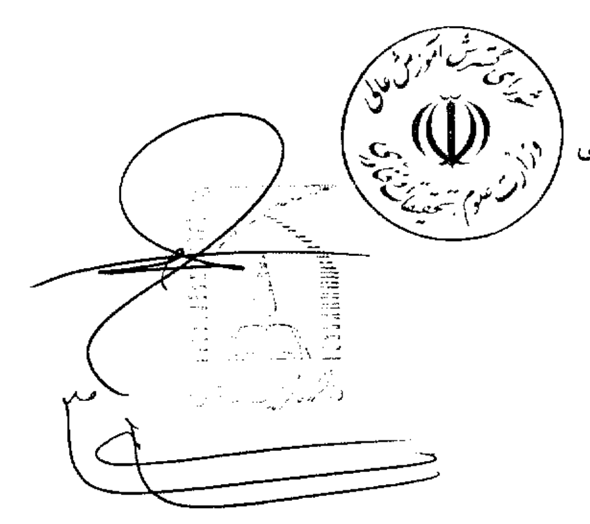
۱) دواوین شعرای معروف این دوره

۲) معلقات سبع تألیف زوزنی

۳و ٤) المجانی الحدیثه ج ۱ و ۲ تألیف : فؤاد افرام البستانی

٥) مختارات ابن‌شجری

٦) مفضلیات : مفضل بن الضبی

۷) الادب الجاهلی: الدکتور غازی طلیمات و عرفان الاشقر

۸) الملابس العربیه فیالشعرالجاهلی: یحیی و هیب الجبوری

۹) مصادرالشعرالجاهلی: ناصرالدین الاسد

۱۰) تاریخ الشعر السیاسی الی منتصب القرن الثانی: الدکتور احمد الشایب

۱۱) تاریخ الجاهلیه: الدکتور عمر فروخ

۱۲) التمثیل الصوتی للمعانی دراسه نظریه و تطبیقیه للشعرالجاهلی الدکتور حسنی عبدالجلیل یوسف

۱۳) فیالنقد والادب ج ۱ و۲ ایلیا الحاوی

۱٤) حزب الشیعه فی ادب العصر الاموی: الدکتوره ثریا عبدالفتاح ملحس

۱۵) مدخل الی ادب العصر الاموی: الدکتوره ثریا عبدالفتاح ملحس

۱٦) حزب الخوارج فی ادب العصر الاموی: الدکتوره ثریا عبدالفتاح ملحس

۱۷) المستشرقون والشعر الجاهلی: یحیی و هیب الجبوری

۱۸) رؤوس و نصوص فی قضایا الحروب الجاهلی: الدکتور العفه السرقاوی

۱۹) فیالنقد الجمالی رؤیه فیالشعر الجاهلی: الدکتور احمد محمود خلیل

۲۰) تاریخ الشعر فیالجزیره العربیه: الدکتور محمد حسنی المصطفی

۲۱) فی ادب العربی من ظهور الاسلام الی نهایه العصر الراشدی: الدکتور حبیب یوسف مغنیه

۲۳) شعراء تغلب فیالجاهلیه: الدکتور علی ابوزید

۲٤) العصرالاموی: الدکتور قصیالحسین

۲۵) الفنون الادبیه فی العصرالاموی: الدکتور قصیالحسین والدکتور

۲۶) مواقف فی‌الادب الاموی: الدکتور عمرفاروق الطباع

۲۷) حیاه الشعر فی الکوفه الی نهایه القرن الثانی للهجره: یوسف خلیو

۲۸) شعراء بنی اسد الی نهایه القرن الثالث المهجری: محمدعثمان علی

۲۹) شعرالبصره فی‌العصرالاموی: الدکتورعون شریف قاسم

۳۰) تاریخ الشعر العربی الی نهایه القرن الثالث الهجری: نجیب البهبیتی

نام درس: نثر عربی از آغاز تا پایان دوره اموی (درس تخصصی)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . ندارد

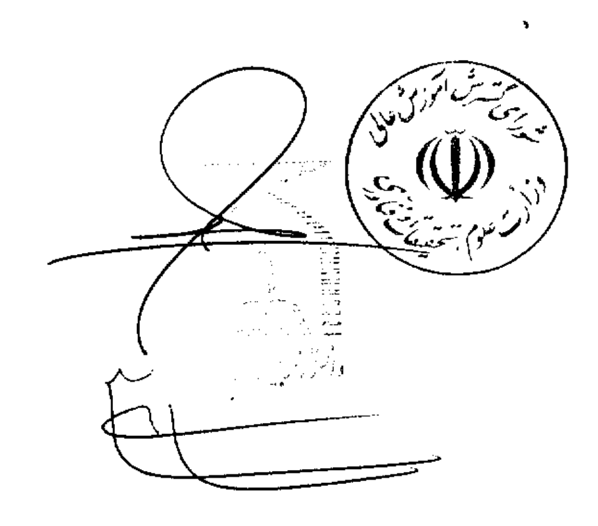
تعداد واحد . ۲

هدف :

آشنائی با سیر تحول فنون نثر عربی در این دوره و تحلیل و بررسی نمونه های نثری بهمراه سبک شناسی آنها و آشنائی با مشهورترین نویسندگان این دوره

سرفصل:

- ✓تحلیل و بررسی فنون مختلف نثری دوره جاهلی, اسلامی و اموی
- ✓ انواع خطابه ها
- ✓ سجع الکهان
- ✓ قرآن کریم
- ✓ حدیث نبوی
- ✓ نهج البلاغه
- ✓ انواع ترسل

منابع:

۱) الفن و مذاهبه فی النثر العربی تألیف دکتر شوقی ضیف -

۲) تاریخ الادب العربی العصر الجاهلی -تألیف دکتر شوقی ضعیف-

۳) قرآن کریم

٤)نهج البلاغه

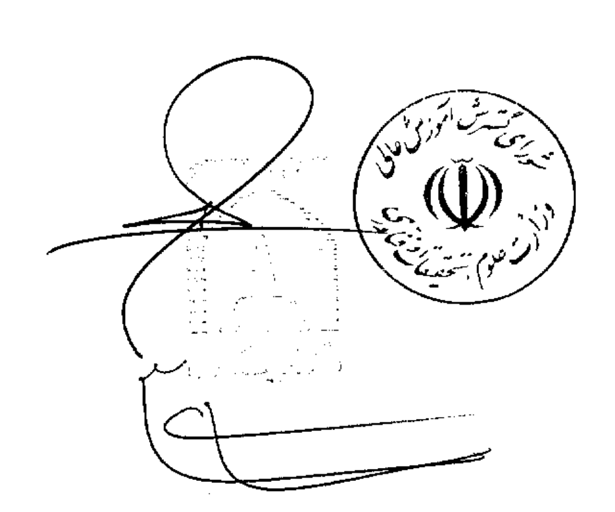
٥)نهج الفصاحه

٦) تاریخ الترسل النثری عندالعرب فی‌الجاهلیه ج۱: الدکتورمحمودالمقداد

۷) تاریخ الترسل النثری عندالعرب فی‌صدرالاسلام ج۲: الدکتورمحمودالمقداد

۸) الادب فی موکب الحضاره الاسلامیه کتاب النثر: مصطفی الشکعه

۹) النثر الفنی فی‌القرن الرابع الهجری: الدکتور زکی مبارک

نام درس: شعر عربی دوره عباسی (درس تخصصی)

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: شعر عربی از آغاز تا پایان دوره اموی

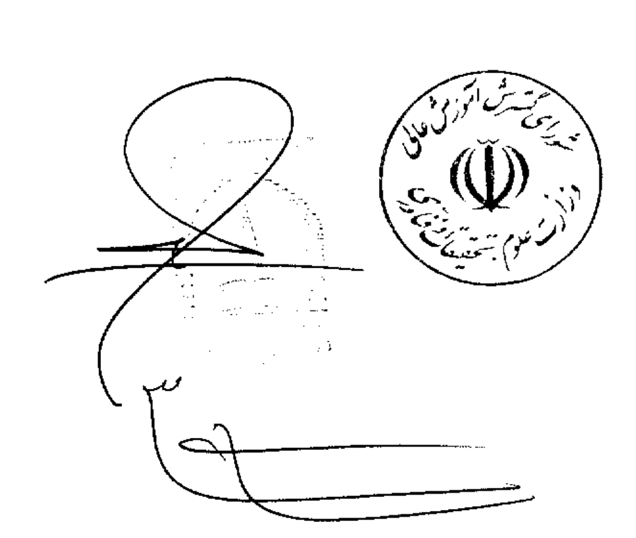
تعداد واحد: ۲

هدف:

آشنائی با فنون مختلف شعری این دوره و نقد و تحلیل آن، تحلیل و بررسی نمونه‌های شعری به همراه سبک‌شناسی آن

سرفصل:

- ✓ تحلیل و بررسی نمونه‌های معروف شعری این دوره مانند:
- ✓ اشعار ابونواس
- ✓ بشاربن برد
- ✓ العتاهیه
- ✓ ابوالعلای معری
- ✓ ابوتمام
- ✓ بحتری
- ✓ متنبی
- ✓ ابن فارض
- ✓ شریف‌رضی
- ✓ مهیار دیلمی

منابع:

۱) المجانی الحدیثه ج۳ تألیف : فؤاد افرام البستانی

۲) دواوین شعرای دوره عباسی

۳) موقف الشعر من الفن و الحیاه فی‌العصرالعباسی: الدکتور محمدزکی‌العشماوی

٤) فی‌الادب العباسی: الدکتور عزالدین اسماعیل

٥) فی‌الادب العباسی: الدکتور محمدمهدی البصیر

٦) الشعر فی بغداد: الدکتور احمدعبدالستارالجوادی

۷) مقدمه القصیده العربیه فی‌العصرالعباسی‌الثانی: الدکتور حسین عطوان

۸) التیارالاسلامی فی شعرالعصرالعباسی‌الاول: الدکتور مجاهد مصطفی بهجت

۹) المکتبه الشعریه فی‌العصرالعباسی: الدکتور مجاهد مصطفی بهجت

۱۰) الشعر و الشعراء فی‌العصرالعباسی: الدکتور مصطفی الشکعه

۱۱) الادب العربی فی‌بلاد عضدالدوله البویهی: الدکتورعبداللطیف عمران

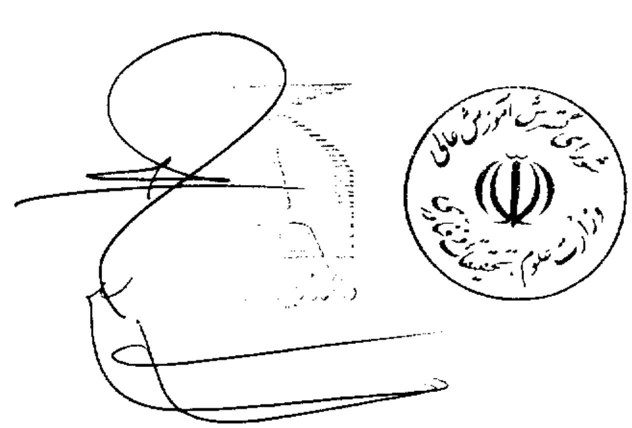
۱۲) الزندقه والشعوبیه: الدکتور حسانی عطوان

۱۳) اربعه شعراء عباسیون: الدکتور نوری القیسی

١٤) اتجاه الشعرالعربی فی‌القرن الرابع الهجری: الدکتور بنیل خلیل ابوحاتم

١٥) الادب العربی و تاریخیه فی‌العصرین الاموی و العباسی: الدکتور عبدالمنعم الخفاجی

١٦) فی‌النقد والادب ج۳ العصرالعباسی: ایلیاالحاوی

نام درس: نثر عربی دوره عباسی (درس تخصصی)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . نثر عربی از آغاز تا پایان دورهٔ اموی

تعداد واحد . ۲

هدف:

آشنائی با سیر تحول فنون مختلف نثری در این دوره و نقد و تحلیل آنها و تحلیل و بررسی نمونه های نثری بهمراه سبک شناسی آن و آشنائی با مشهورترین نویسندگان این دوره.

سرفصل:

- ✓تحلیل و بررسی نمونه هائی از متون نثری این دوره
- ✓ کلیه و دمنه
- ✓ رسائل
- ✓مقامات بدیع الزمان همدانی
- ✓ مقامات حریری
- ✓رسائل ابن العمید
- ✓ رسائل ابوبکر خوارزمی.

منابع:

۱) الفن و مذاهبه فی‌النثر العربی: شوقی ضیف -

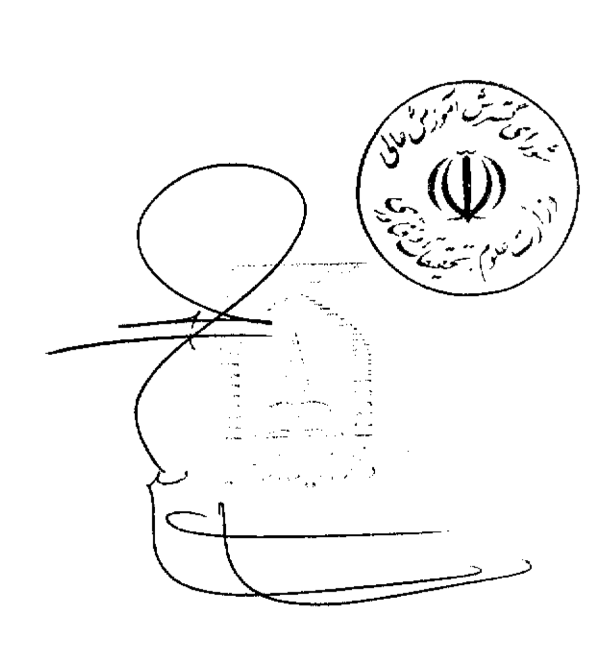
۲) تاریخ الادب العربی: عمر فروخ

۳) الموجزفی الادب العربی و تاریخه: حنا الفاخوری

٤) النثرالادبی الاندلسی فی‌القرن الخامس: علی‌بن محمد

٥) مراحل تطور النثر العربی فی‌نمازجه: الدکتورعلی شلق

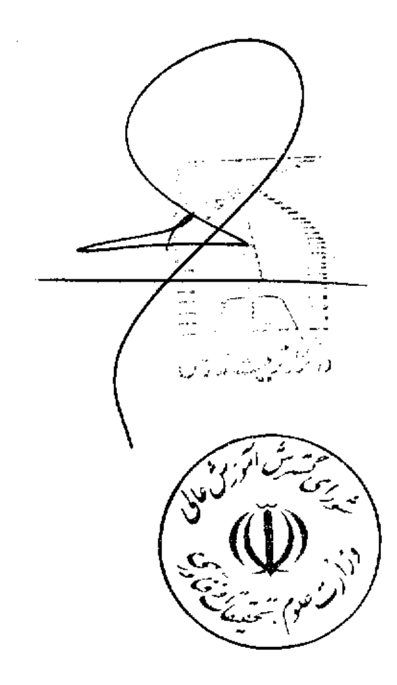
٦) المقدمه فی‌نقد النثر العربی: علی حب‌الله

۷) فنون النثر الادبی ۲جلد: الدکتور محمدمسعود جیران

۸) اعلام النثر الفنی فی‌العصرالعباسی: الدکتور عمرالدقاق

۹) محاورات مع النثر العربی: الدکتور مصطفی ناصف

نام درس: شعر دوره معاصر (درس تخصصی)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز : شعر عربی از آغاز تا پایان دوره اموی و شعر عربی در دوره عباسی

تعداد واحد . ۲

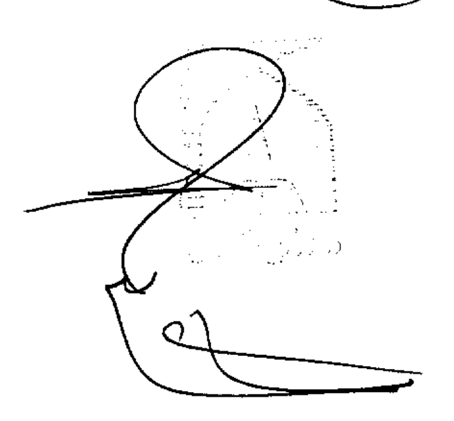
هدف:

آشنائی با فنون مختلف شعری این دوره و بررسی و تحلیل تحول این فنون و بررسی چگونگی و میزان تأثیر پذیری این فنون از ادبیات غرب - تحلیل و بررسی نمونه های شعری این دوره و آشنا شدن با شعرای معروف این دوره از مکاتب مختلف ادبی

سرفصل:

- ✓بررسی و تحلیل تحول شعر معاصر عربی
- ✓ مسائلی از قبیل شعر نو و نوگرائی (الحداثه) در ادبیات عربی معاصر
- ✓ تحلیل و بررسی شعر شعرای مشهور این دوره مانند:
- ✓ محمود سامی البارودی
- ✓ حافظ ابراهیم
- ✓ احمد شوقی
- ✓ معروف رصافی
- ✓ محمد مهدی جواهری
- ✓ ایلیاابوماضی
- ✓خلیل مطران
- ✓ ادونیس

✓ محمود درویش

✓زین الدین مناصره

✓ ابولقاسم شابی

✓عبد الوهاب بیاتی

منابع:

۱) کتب تاریخ ادبیات عربی

۲) دو اوین شعرای یاد شده

۳) دراسات فی الشعرالعربی المعاصر: شوقی ضیف

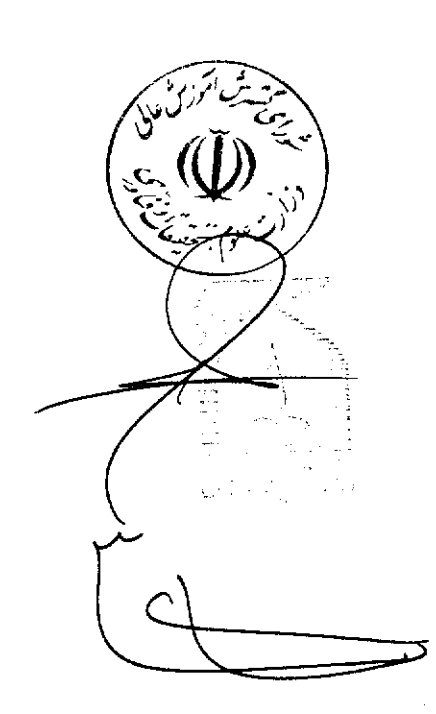
٤) الشعراالعربی المعاصر: عزالدین اسماعیل

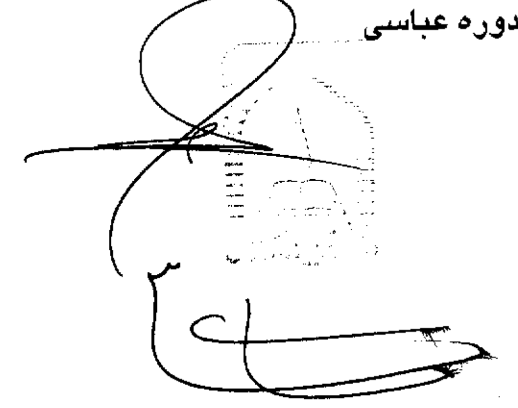
٥) معجم البابطین للشعراء للعرب المعاصرین : هیئه المعجم

٦) حرکات الشعر فی العصر الحدیث : عزیزه مریدن

۷) تاریخ الشعر العربی الحدیث : احمد قبش

۸) وجوه مضیئه فی الادب العربی الحدیث : عیسی فتوح

نام درس: نثر دوره معاصر (درس تخصصی)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز :نثر عربی آغاز تا پایان دوره اموی و و نثر عربی در دوره عباسی

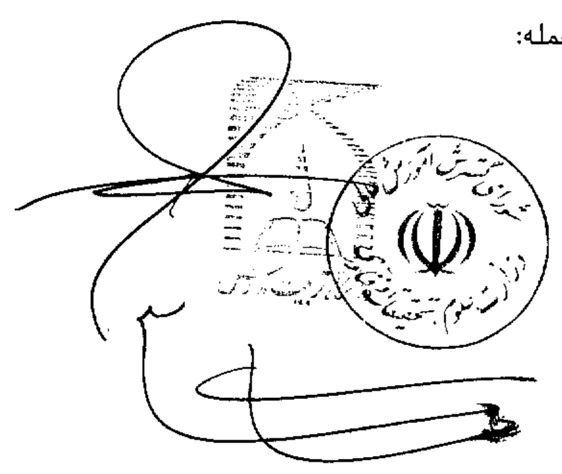
تعداد واحد . ۲

هدف:

آشنائی با فنون مختلف نثری این دوره و بررسی و تحلیل سیر تحول این فنون و بررسی چگونگی و میزان تأثیر پذیری این فنون ادبی از ادبیات غرب -به همراه تحلیل و بررسی نمونه های نثری و آشنائی با مهمترین نویسندگان این دوره

سر فصل:

- ✓ آشنائی با عوامل مهم نهضت ادبی
- ✓ علل و اسباب تحول نثر معاصر
- ✓ آشنائی با فنون مختلف نثری مانند:
- ✓ داستان کوتاه
- ✓داستان بلند
- ✓رمان
- ✓ نمایشنامه
- ✓ مقاله
- ✓ خطابه بررسی و تحلیل نمونه های نثری از نویسندگان زبردست این دوره از کشورهای مختلف مانند مصر -سوریه، عراق، سودان، تونس-الجزائر -لبنان و فلسطین
- ✓آشنایی با زندگی نامه معروفترین نویسندگان از جمله:
- ✓ طه حسین
- ✓توفیق الحکیم
- ✓نجیب محفوظه
- ✓ حنامینه
- ✓منفلوطی

- ✓ صادق الرافعی
- ✓جبران خلیل جبران
- ✓ میخائیل نعیمه

منابع:

۱) کتب تاریخ ادبیات

۲) الادب العربی الحدیث (۲جلد)عمر الدسوقی

۳) دراسات فی الادب العربی الحدیث و مدارسه -عبدالمنعم‌الخفاجی

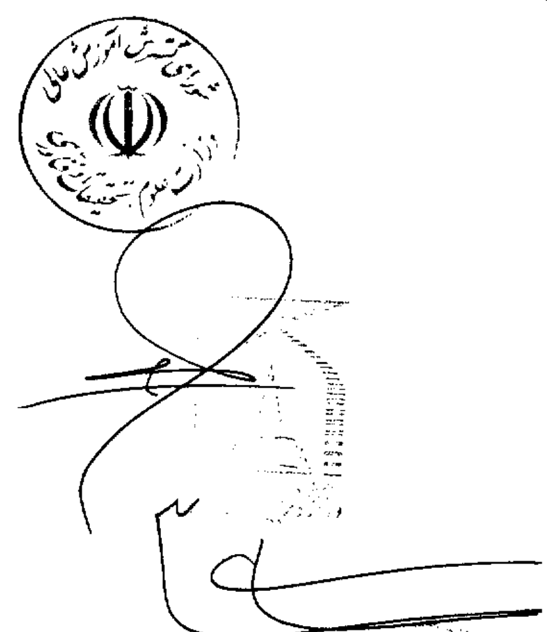
٤) فن القصه : محمود یوسف نجم

٥) دراسات فی القصه العربیه الحدیثه : محمد زغلول سلام

٦) القصه العربیه ، اجیال و آفاق : احسان عباس

۷) تطورالروایه العربیه الحدیثه فی مصر : عبدالحسن طه بدر

۸) تطور الروایه العربیه فی بلاداشام : ابراهیم السعافین

نام درس: ادبیات تطبیقی (درس اختیاری)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . نقد ادبی و مکاتب نقدی

تعداد واحد . ۲

هدف:

بررسی روابط ادبی مختلف و وجوه تقارب و تشابه میان آنها با تأکید بر روابط ادبی میان ایرانیان و عربها به منظور غنی سازی فرهنگ ملی و ایجاد تفاهم و دوستی میان ملتها

سر فصل :

- ✓ تعریف ادبیات تطبیقی و تضارب آراء در این باره
- ✓ مکاتب معروف ادبیات تطبیقی
- ✓ میدان های پژوهش در ادبیات تطبیقی
- ✓ بررسی نقش و جایگاه ادبیات عربی و میزان تأثیرپذیری آن از ادبیات های دیگر و تأثیر گزاری آن برآنها
- ✓ بررسی تأثیر وتأثر متقابل بین ادبیات فارسی و عربی

منابع:

۱) الادب المقارن: غنیمی هلال

۲) الادب المقارن: طه ندی

۳) الادب المقارن: محمد سعید جمال الدین

۴) آفاق الادب المقارن عربیاً و عالمیاً: حسام الخطیب

نام درس: مباحث زبان‌شناسی عربی(درس اختیاری)

نوع درس: نظری

پیش‌نیاز: مباحث صرف و نحوی

تعداد واحد: ۲

هدف:

آشنائی با مباحث مهم زبان‌شناسی جدید و نظریه‌ها و مکاتب زبانشناسی و مباحث مهم زبان‌شناسی عربی به منظور کمک به درک صحیح و بهتر ادبیات

سرفصل:

- ✓ تبیین مفهوم زبان‌شناسی قدیم و جدید
- ✓ آشنائی با تاریخچه زبان‌شناسی در زبان عربی
- ✓ تفاوت فقه‌اللغه و علم‌اللغه
- ✓ ارتباط زبان‌شناسی با صرف و نحو قدیم عربی
- ✓ ارتباط زبان‌شناسی با ادبیات گفتاری و نوشتاری
- ✓ قرآن کریم و مسائل مستحدثه در زبان‌شناسی عربی

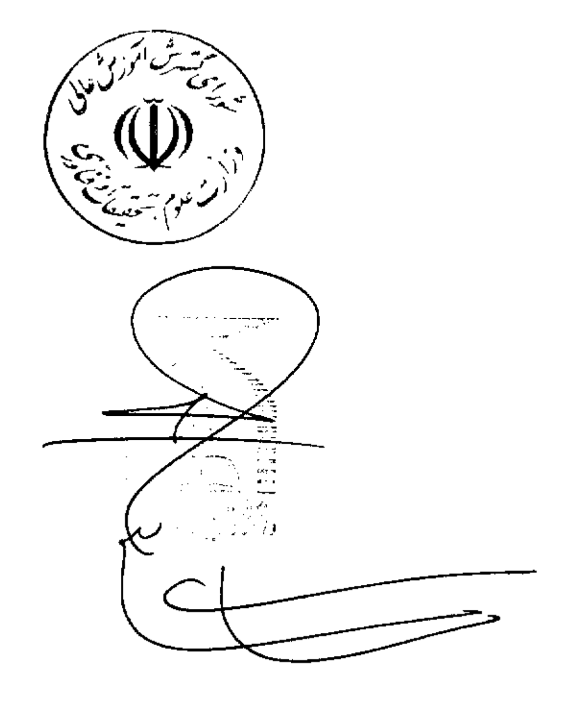
منابع:

۱- الخصائص تألیف ابن جنی

۲- فقه اللغته سر العربیة تألیف ثعالبی

۳- دراسات فی فقه اللغة تألیف یعقوب بکر

٤- فقه اللغته تألیف صبحی صالح

نام درس: ادبیات مغرب و اندلس (درس اختیاری)

نوع واحد . نظری

پیش نیاز . کلیه واحدهای مربوط به متون شعر و نثر از آغاز تا پایان دوره اموی و دوره عباسی

تعداد واحد . ۲

هدف:

آشنائی با سیر تحول ادبیات عربی در اندلس بیان ویژگیهای فنی و محتوائی ادبیات این دوره بهمراه آشنائی با مشهورترین ادبا و جایگاه ادبی آنها

سر فصل:

علاوه بر تدریس یک دوره تاریخ ادبیات موجز و مختصر این دوره، دانشجو با مهمترین فنون ادبی و نمونه های شعری و نثری و مهمترین شعرا و نویسندگان آشنا خواهد شد.

منابع :

۱)الادب العربی فی الاندلس: علی محمد سلامه

۲) الادب الاندلسی : محمدعبد المنعم الخفاجی

۳) تاریخ الادب العربی فی المغرب : شوقی ضیف

٤) تاریخ الادب العربی: عمر فروغ

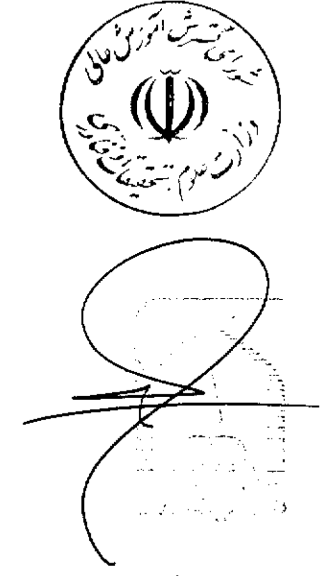
٥) نفح الطیب فی غصن الاندلس الرطیب ۸ جلد: المقری التلمسانی

٦) القصیده الاندلسیه: الدکتور عبدالحمید عبدالله الحرامه

۷) الادب الاندلسی: الدکتور عبدالعزیز عتیق

۸) تاریخ الادب الاندلسی: ۲جلد احسان عباس

۹) فی تاریخ المغرب والاندلس: الدکتور احمدمختارالعبادی

۱۰) معجم الحضاره الاندلسیه: الدکتور یوسف فرحات والدکتور یوسف عید

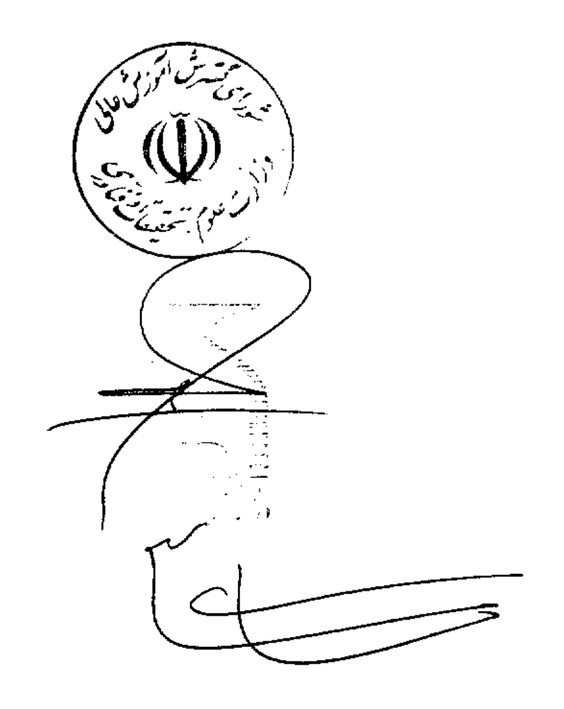
۱۱) فی‌الشعرالاندلسی: الدکتور عدنان صالح مصطفی

۱۲) المختار من الشعر الاندلسی: الدکتور محمدرضوان الدایه

۱۳) الشعر فی عهدالمرابطین و الموحدین بالاندلس: الدکتور مجیدالسعید

۱٤) الفکاهه فی‌الادب الاندلسی: الدکتور ریاض قزیحه

۱٥) موسوعه شعراء العصرالندلسی: محمدالعریس

نام درس : ادبیات عرفانی (درس اختیاری)

نوع درس : نظری

پیش نیاز: ندارد

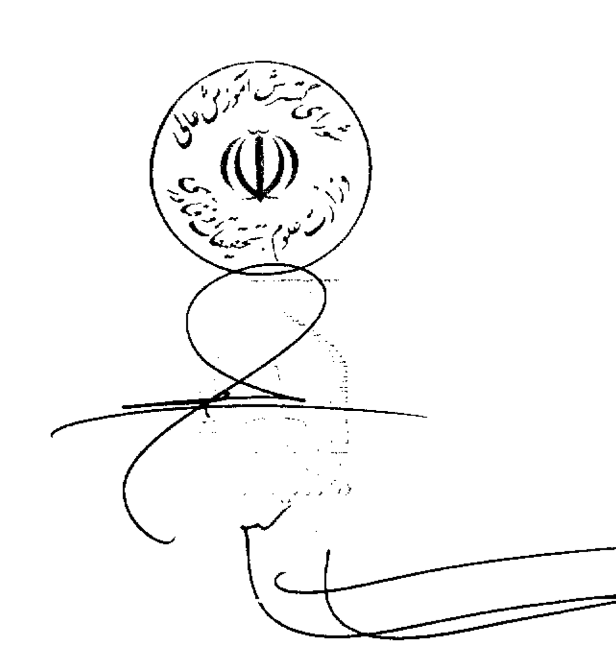
تعداد واحد : ۲

هدف :

آشنایی با متون نثری و شعری عرفانی در دوره های مختلف ادبیات عربی و بیان ویژگیهای فنی و محتوائی آن و آشنائی با چهره های مشهور ادبیات عرفانی عربی .

سرفصل :

- ✓ تحلیل و بررسی نمونه های عرفانی در آیات و احادیث
- ✓ بررسی و تحلیل نمونه های شعری عرفانی نظیر :
- ✓ ابن فارض
- ✓ محی الدین بن العربی
- ✓ – رابعه عدویه
- ✓ – عفیف الدین تلمسانی
- ✓ بررسی نمونه های عرفانی در ادبیات معاصر مانند آثار عرفانی میخائیل نعیمه
- ✓ بررسی و تحلیل مصطلحات الصوفیه
- ✓ نمونه های نثر عرفانی مانند رساله قشیریه
- ✓ فتوحات مکیة
- ✓ فصوص الحکم
- ✓ مقامات العشاق تألیف الشاب الظریف

✓ اللمع تألیف ابن سراج

منابع :

۱) الادب الصوفی فی مصر فی القرن السابع – علی صافی حسین

۲) الرمزیة فی الادب العربی – درویش الجندی

۳) محی الدین العربی – طه عبدالباقی سرور

٤) التصوف الاسلافی – حسن عاصی

٥) تجلیات الشعر الصوفی – امین یوسف العودة

٦) الادب الاسلامی الصوفی – حتی نهایة القرن الرابع – علی علی صبح

ادبیات زنان (درس اختیاری)

نوع واحد : نظری

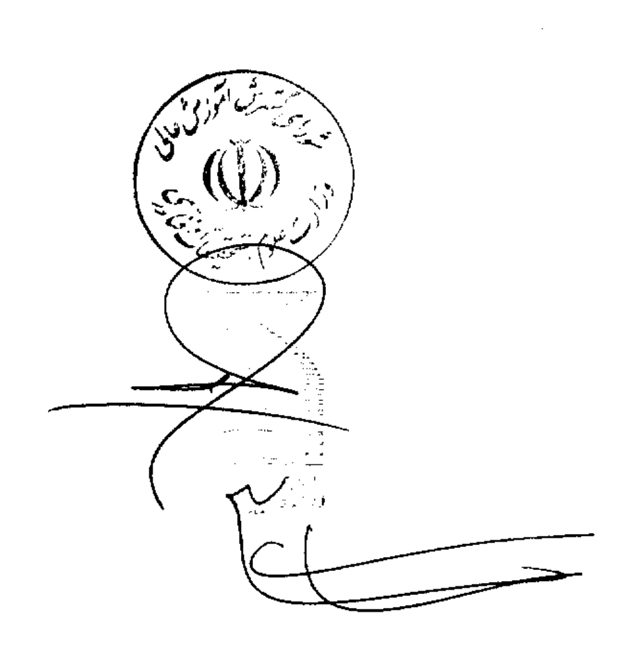
پیش نیاز : ندارد

تعداد واحد : ۲

هدف : آشنائی با جایگاه زنان در ادبیات عربی قدیم و جدید و مشهور ترین ادبای زن و نقد و تحلیل آثار مشهور زنان ادیب در دوره های مختلف

سرفصل :

- ✓ ضمن بیان مقدمه ای در باب جایگاه زن در ادبیات قدیم و جدید و مقایسه آن با دیدگاه اسلامی در این باره
- ✓ بیان و تحلیل آثار شعری و نثری زنان معروفی چون
- ✓ خنساء
- ✓ لیلا
- ✓ رابعه عدویه
- ✓ حضرت زهرا (س)
- ✓ حضرت زینب (س)
- ✓ حضرت سکینه (س)
- ✓ هند انصاری (شاعرهٔ دوره اموی)
- ✓ ولادهٔ
- ✓ عائشه باغونیهٔ
- ✓ نوال سعداوی
- ✓ بنت الشاطئ
- ✓ نازک الملائکهٔ
- ✓ – غادهٔ السمان

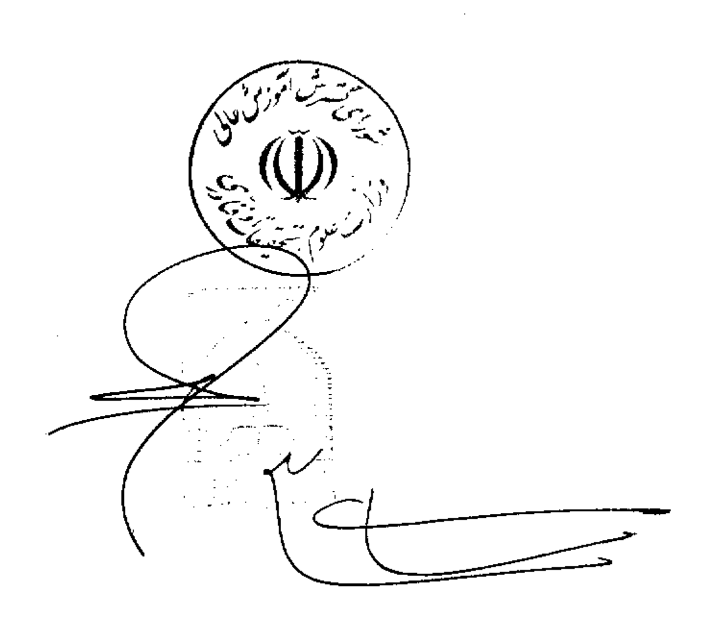
منابع :

۱) رمزية المرأة فی الرواية – جوج طرابيشی

۲) عالم المرأة فی الشعرالجاهلی - حسنی عبدالجليل يوسف

۳) المرأة فی الشعر الجاهلی – احمد محمد الحوفی

٤) بلاغات النساء – ابن طيفور

نام درس : ادبیات داستانی (درس اختیاری)

نوع درس : نظری

پیش نیاز : ندارد

تعداد واحد :۲

هدف : آشنائی با سیر تحول ادبیات داستانی عربی از آغاز تا عصر حاضر و بررسی فنون مختلف داستان و اشکال داستانی و نیز بررسی و نقد نمونه های داستانی قدیم و جدید و تحلیل عناصر هنری در آن

سر فصل :

- ✓ بررسی اشکال و قالبهای داستانی قدیم و مقایسه آن با اشکال داستانی جدید
- ✓ جایگاه داستان در قرآن کریم

- ✓ مقامات
- ✓ داستان به زبان حیوانات
- ✓ داستانهای فلسفی
- ✓ داستان الف لیلة و لیله
- ✓ کلیله و دمنه
- ✓ سیره نویسی
- ✓ رمان
- ✓ انواع داستان از لحاظ محتواو مواد داستانی
- ✓ بررسی آثار داستان نویسان مشهور معاصر عربی

منابع :

۱) فن القصه – محمد یوسف نجم

۲) دراسات فی القصه و المسرح – محمود تیمور

۳) آثار نجیب محفوظ

٤) آثار توفیق الحکیم

٥) آثار جبران خلیل جبران

٦) آثار– میخائیل نعیمه و طه حسین

نام درس : ادبیات دوره وسیط (درس اختیاری)

نو واحد : نظری

پیش نیاز : کلیه واحدهای مربوط به متون شعر و نثر از آغاز تا پایان دوره اموی و عباسی

تعداد واحد : ۲

هدف :

آشنائی با سیر تحول ادبیات عربی در دوره وسیط (بعداز سقوط بغداد تا عصر حاضر) و بیان ویژگیهای فنی و محتوائی ادبیات این دوره بهمراه آشنائی با مشهورترین ادبا وجایگاه ادبی آنها

سر فصل :

علاوه بر تدریس یک دوره تاریخ ادبیات موجز و مختصر این دوره , دانشجو با مهمترین فنون ادبی و نمونه های شعری و نثری و مهمترین شعرا و نویسندگان آشنا خواهد شد .

منابع :

۱) تاریخ الادب العربی ۳ جلد عمرموسی پاشا

۲) الادب العربی من الانحدارالی الازدهار - جودت الرکابی

۳) مطالعات فی الشعر المملوکی و العثمانی : بکری شیخ امین

٤) مدخل الی‌الادب العربی فی‌العصرالعثمانی: الدکتور راتب سکر

٥) الحرکه الشعریه فی‌زمن الممالیک فی حلب الشهباء: الدکتور احمدفوزی الهیب

٦) المدائح النبویه: الدکتور سالم محمد

نام درس :روش تدریس (اختیاری)

نوع درس:نظری وعملی تعداد واحد:۲واحد

پیش نیاز :کلیه واحدهای ادبی

اهداف:آشنائی با مهارتها و الگوهای تدریس در شاخه های مختلف ادبیات عربی

سرفصلها:استاد با استفاده از مهارتهای و الگوهای موجود در کتابهای روش تدریس ،دانشجویان را عملا با روش تدریس دروس ادبی آشنا می کند،برای مثال،روش تدریس دروسی مانندمتون نظم ونثر،تاریخ ادبیات ،نقدادبی وادبیات تطبیقی مورد بحث و بررسی قرار میگیرد.

منابع:

۱)خصائص العربیة و طرق تدریسها تالیف:محمود معروف

۲)الموجه العملی لمدرس اللغة العربیة تالیف:عابد توفیق الهاشمی

۳)العربیة و آدابها بین یدیک تالیف:عبد الحسین شمس الدین

٤)المنهاج الجدید فی الادب العربی تالیف:عمر فروخ

٥)طرق تدریس اللغة العربیة تالیف:جودت الرکابی

٦)الوافی فی الادب العربی تالیف:جمع من المؤلفین

۷)مهارتهای آموزشی و پرورشی تالیف:دکتر حسن شعبانی

۸)الگوهای تدریس ترجمه:محمد رضا بهرنگی (برنجی)

۹)راهنمای بهبود تدریس در دانشگاهها ترجمه:دکتر احمد رضا نصر و همکاران

